

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГАВРИЛОВСЬКА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

УДК 657.422.2

**ОБЛІК ТА АУДИТ ВЕКСЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ РОЗРАХУНКІВ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ**

(на матеріалах підприємств паливно–енергетичної галузі України)

Спеціальність 08.06.04 - “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит”

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Київ – 2001

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі аудиту Київського національного економічного університету
Міністерства освіти і науки України, м.Київ

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор

Савченко Володимир Якович,

Київський національний економічний університет,
професор кафедри аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор

Линник Володимир Григорович,

Київський національний економічний університет,
завідувач кафедри обліку і аудиту в сільському
господарстві

кандидат економічних наук, доцент

Мурашко Василь Максимович

Академія державної податкової служби України
доцент кафедри бухгалтерського обліку

Провідна установа: Львівський національний університет ім. Франка,
кафедра обліку та аудиту, Міністерство освіти і науки
України, м. Львів.

Захист відбудеться “ 14 ” січня 2002 року о 14-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої
ради Д 26.006.02 Київського національного економічного університету за адресою: 03680, м.
Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 317.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Київського національного економічного
університету за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд.201.

Автореферат розісланий “ 14 ” грудня 2001 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

кандидат економічних наук, професор

А.М. Поддєрьогін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Перехід України до ринкової економіки обумовлюється змінами форм власності, характеру виробничих відносин та інших категорій базису і надбудови суспільства. Значних змін зазнає фінансово-кредитна система. Світова практика засвідчує, що ступінь розвитку ринкової економіки, її зрілість визначається саме рівнем розвитку цієї сфери.

Для формування ринку цінних паперів необхідне існування певних передумов. Найбільш важливою економічною передумовою для України є роздержавлення і приватизація підприємств, створення товарного ринку, стабілізація грошового обігу, створення та підтримка відповідно економічного середовища.

Основою формування ринку цінних паперів є розробка правової бази і механізму державного регулювання процесів випуску та обігу цінних паперів.

Важливим елементом є створення інституціональної структури ринку цінних паперів, яка б забезпечила діяльність первинного та вторинного ринків цінних паперів. Організація цих ринків передбачає створення спеціалізованих інвестиційних компаній і банків, брокерських фірм, організацію фондових бірж, аукціонів. В Україні вже почалась робота в цьому напрямку. Створена Українська фондова біржа, та інші ринкові інститути. Але їх кількість недостатня, а обсяг послуг, які вони надають, дуже обмежений. Обов'язковою умовою формування ринку цінних паперів є наявність досить широкого їх набору.

Господарський механізм сучасної економіки характеризується складними економіко-правовими та фінансовими відносинами між його суб'єктами. Новою формою обслуговування цих відносин виступають цінні папери.

Законом України "Про цінні папери та фондову біржу", який був прийнятий 18 червня 1991 р., було закладено правову основу регулювання умов і порядку випуску та організації обігу цінних паперів. Але й на сьогоднішній день, на жаль, цінні папери залишаються новими та недостатньо вивченими фінансовими інструментами. Це є однією з причин виникнення ряду проблем як на фондовому ринку в цілому, так і на окремо взятому підприємстві. Насамперед це стосується питань бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами.

Питання обліку цінних паперів, ринок яких активно розвивається в Україні законодавчо не вирішені.

Недостатньо розробленою залишається нормативна база обліку цих операцій. Прийняті нормативні акти не завжди узгоджуються з чинним законодавством. В існуючій системі обліку є багато суперечностей і неузгодженостей, що обумовлює необхідність її поглибленого вивчення. Особливо це стосується обліку векселів в цілому та паливно-енергетичній галузі зокрема.

Розвиток національної економіки залежить від багатьох чинників. Серед факторів розвитку економіки провідне місце займають фінансові, з допомогою яких здійснюється фінансове забезпечення та фінансове регулювання.

Однією із активних форм фінансового забезпечення є кредитування. У фінансовій практиці виділяють дві форми кредиту - банківський і комерційний. Комерційний кредит покликаний максимально прискорити оборот матеріальних та фінансових ресурсів, так як швидкість обороту ресурсів є основним фактором у забезпеченні росту прибутку при ринкових відносинах.

Особливим фінансовим інструментом комерційного кредиту виступає вексель. В процесі історичного розвитку комерційного кредиту, вексель, і особливо, вексельний обіг постійно удосконалювався і ускладнювався. В сучасних умовах робота у сфері вексельного обігу потребує особливих знань і практичних навиків.

Уповільнення розрахунків, а тим більше виникнення платіжної кризи, є однією із складових частин фінансової кризи, яка негативно впливає на стан економіки. Це ми бачимо на прикладі України. Неплатежі можуть паралізувати економічний організм суспільства, посилити кризові явища. В таких випадках вексель виступає не тільки знаряддям кредиту, але і засобом платежу, виконуючи фактично роль грошей.

Необхідна умова підтримання досягнутого рівня і поступового розширення виробництва - безперервне забезпечення виробничого циклу обіговими коштами. Ця проблема дуже гостро постала перед українськими підприємствами, які опинилися у “замкненому колі” взаємних неплатежів. Для виходу із кризи є два шляхи: або якнайшвидше налагодження платіжних стосунків підприємств (що в даний час поки що дуже проблематично), або застосування ряду заходів, які дали б змогу підприємству здійснювати необхідні виробничі витрати без отримання за свою продукцію “живих” грошей, що можливо з використанням векселя.

Вирішення зазначеної проблеми потребує максимальної мобілізації в даному напрямку можливостей всіх структурних елементів господарського механізму і буде багато в чому залежати від якості управлінських рішень, яка знаходиться у прямій залежності від достатності отриманої інформації. Це закономірно передбачає глибокі зміни в бухгалтерському обліку, його

реформування відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” та національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Розвитку теорії і практики впровадження в Україні прийнятих у міжнародній практиці принципів бухгалтерського обліку і аналітичної методології на ґрунті реалій сьогоденної економіки сприяють праці Голова С.Ф., Єфіменка В.І., Жука О.О., Завгороднього В.П., Кужельного М.В., Пилипенко І.І., Сопка В.В., Савченка В.Я., Чумаченка М.Г. та ін.

Але широкому запровадженню в Україні вексельного обігу перешкоджує недосконалість діючої системи обліку, аудиту вексельних операцій, а тому числі в паливно-енергетичній галузі. Науково-теоретична і практична значимість вказаних питань обумовила вибір теми дисертаційного дослідження, та визначила його основні завдання.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно з планом науково-дослідних робіт кафедри “Обліку в промисловості” Київського національного економічного університету і відповідає темі “Організація та методологія обліку, аналізу і контролю в галузях народного господарства” (реєстраційний номер №0198U000785). Роль автора полягала у розробці розділу 2 “Розробка більш раціональних методик, пропозицій і рекомендацій обліку, аналізу і контролю”.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування напрямків удосконалення методики бухгалтерського обліку і аудиту вексельних операцій, в тому числі на підприємствах паливно-енергетичної галузі, розробка практичних рекомендацій стосовно використання сучасних облікових і аналітичних систем, форм та методик.

Виходячи з мети дослідження були визначені наступні задачі:

- вивчення наявної нормативної бази, яка є основою побудови бухгалтерського обліку операцій з вексями в підприємствах паливно-енергетичної галузі;
- вивчення практики обліку операцій з вексями в підприємствах паливно-енергетичної галузі;
- визначення недоліків існуючої системи обліку операцій з вексями та пошук шляхів її удосконалення;
- вивчення методики аудиту вексельних операцій та удосконалення її на підприємствах паливно-енергетичної галузі;
- дослідження і вдосконалення економіко–правових основ системи вексельного обігу та сфери застосування векселів у господарському обігу підприємств паливно-енергетичної галузі України;

- виявлення сучасних концепцій облікових, контрольних та аналітичних систем вексельних операцій підприємств паливно-енергетичної галузі;

- обґрунтування пропозицій по вдосконаленню податкового обліку вексельних операцій на підприємствах паливно-енергетичної галузі;

- розробка методики аудиту вексельних операцій в умовах автоматизованих систем обробки економічної інформації;

- визначення напрямків удосконалення використання вексельних операцій на підприємствах паливно-енергетичної галузі.

Об'єктом дослідження є теоретико-методологічні та організаційно-практичні проблеми удосконалення вексельних операцій в паливно-енергетичній галузі.

Предметом дослідження є діяльність паливно-енергетичних підприємств, які використовують вексель при розрахунках та взаємозаліках в бухгалтерському обліку.

Методи дисертаційного дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи були праці українських та закордонних економістів у сфері бухгалтерського обліку вексельних операцій, закони, постанови Верховної Ради України, Укази Президента України і постанови Кабінету Міністрів України з питань економічної політики, вдосконалення господарських механізмів використання векселів на підприємствах паливно-енергетичної галузі. При дослідженні використовувався матеріал, що міститься в працях вчених у галузі теорії і практики бухгалтерського обліку, аудиту, статистичні дані. У процесі дослідження використовувались методи наукової абстракції індукції та дедукції, групування, порівняння, аналізу, синтезу, схематичного та графічного моделювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

- визначені методологічні та організаційні основи побудови обліку вексельних операцій на підприємствах паливно-енергетичної галузі;

- узагальнено практичний досвід діючої методики обліку вексельних операцій підприємств паливно-енергетичної галузі та запропоновано шляхи їх удосконалення;

- удосконалено вексельний облік паливно-енергетичної галузі з застосуванням національних стандартів обліку;

- виявлено розбіжності в податковому обліку вексельних операцій підприємств галузі;

- розроблено пропозиції по удосконаленню носіїв облікової інформації вексельного обліку;

- уточнено схеми обігу використання векселя підприємствами паливно-енергетичної галузі в тому числі і в зовнішньоекономічних операціях;

- удосконалена методика аудиту, визначені джерела отримання аудиторських доказів, вказані конкретні методи та прийоми проведення аудиту векселів.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення дослідження полягає у використанні розробок в діяльності підприємств паливно-енергетичної галузі України, які запропоновані у дисертаційному дослідженні. Висновки і рекомендації адресовано управлінському персоналу підприємств. Запропоновані рекомендації щодо удосконалення методики обліку вексельних операцій в зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Застосування запропонованих автором методик обліку та впровадження векселів дозволяє більш оперативно і повно забезпечити інформаційні потреби керівництва підприємств щодо енергозабезпечення та енергоспоживання з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Півні положення дисертаційної роботи використовуються Центром розвитку і реконструкції економіки при Кабінеті Міністрів України (довідка від 13.03.2001 р. за №1-1303/Л); ВАТ “Енергосвіт” (довідка від 01.03.2001р. за №53-18); ВАТ “Український енергетичний реєстр” (довідка від 10.03.2001 р. за №12); Київським науково-дослідним Інститутом судових експертиз (довідка від 21.03.2001 р. за №112/03-01); Арбітражним судом м. Києва (довідка від 12.03.2001 р. за №84/3). Положення і висновки дисертаційного дослідження використовуються також в Київському національному економічному університеті при викладанні студентам курсів “Фінансовий облік”, “Податковий облік”.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати, висновки та рекомендації дослідження вексельних операцій знайшли відображення у наукових статтях, опублікованих в фахових та інших виданнях. Про основні результати дисертаційної роботи автор доповідав на міжнародній науковій конференції “Розвиток науки про бухгалтерський облік” (Житомир, 2000 р.) та семінарі з питань використання векселів в господарській практиці підприємств (Київ, 2001 р. Державна податкова адміністрація України).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли відображення в опублікованих 5 наукових працях загальним обсягом 1,3 друк.арк., з них 4 - у фахових виданнях, 1 – тези доповідей.

Структура, зміст і обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та додатків. Загальний обсяг роботи 170 сторінок, включаючи

30 таблиць на 38 сторінках, 30 рисунків на 26 сторінках. Список використаних джерел містить 104 найменування. Дисертація має 15 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У дисертаційній роботі розглядаються нові теоретичні, науково-методичні та практичні розробки щодо вдосконалення обліку та аудиту вексельних операцій в системі розрахунків на підприємствах паливно–енергетичної галузі України.

У вступі обґрунтовано актуальність вибраної теми дослідження, визначена мета та основні завдання, об’єкт дослідження, наукова новизна і практичне значення розроблених рекомендацій.

У розділі 1 “Економіко–правова характеристика векселя як виду цінних паперів” досліджуються тенденції розвитку вексельного права, характеристики векселя як виду цінних паперів, вексельного обігу в Україні, розкриваються напрямки вдосконалення обліку та аудиту вексельних операцій в умовах переходу України до ринкових відносин.

Дослідженням встановлено, що надання підприємствам паливно–енергетичної галузі права та можливості здійснювати самостійно облікову політику з використанням векселів є в цих умовах вчасним та актуальним. Самостійність у виборі та здійсненні облікової вексельної політики – обов’язкова умова економічної незалежності підприємства. Індивідуальна для кожного підприємства облікова вексельна політика дає змогу з найбільшою ефективністю використовувати матеріальні та фінансові можливості, здійснювати економічний вибір напрямків діяльності з урахуванням ринкової кон’юнктури в залежності від стратегії та тактики конкретного підприємства. Обов’язковою умовою реалізації самостійної облікової вексельної політики підприємства є необхідність відповідності законам та положенням державної регламентації обліку та звітності. В ринкових умовах підприємство не може прогнозувати всім учасникам господарських правовідносин фінансові облікові схеми, оскільки вони повинні відповідати умовам та моделям життєздатності. Ці схеми є унікальними для кожного підприємства. Вибрані облікові схеми повинні забезпечити реалізацію не абстрактних, а конкретних, заздалегідь визначених цілей.

Обстеживши формування управлінського обліку в Україні слід зазначити, що сформувалися різні думки науковців стосовно поділу бухгалтерського обліку в Україні на фінансовий і управлінський. На думку автора, такий розподіл дає можливість, з одного боку, організувати систему контролю за правильністю визначення результатів виробничої діяльності підприємств паливно–енергетичної галузі з використанням векселів в фінансовому обліку, а з

іншого – посилити роль фінансових векселів у процесі визначення результатів усіх видів господарської діяльності.

Автором зроблений висновок, що проблеми реформування бухгалтерського обліку як у цілому, так і вексельного обліку, треба вирішувати з урахуванням досвіду розвинених країн. Його вивчення є дуже цінним в аспекті внесення своєчасних коригувань до розроблених проєктів України про бухгалтерський облік та фінансову звітність та Національного плану рахунків бухгалтерського обліку, в яких закладені основні принципи, що визначають організацію бухгалтерського обліку в сучасних умовах.

В дисертації зроблено висновок, що особливому розгляду при формуванні облікової політики належить проблема співвідношення бухгалтерського та податкового обліку. Думка автора щодо цього питання полягає в тому, що необхідно відмовитись від пріоритету податкового обліку перед бухгалтерським. Оформлення вексельних операцій повинно підкоритись загальній цільовій ролі бухгалтерського обліку. Якщо по деяких причинах в податкових цілях неможливо використовувати дані бухгалтерського обліку, то необхідно використовувати систему спеціальних розрахунків та корегувань. В більшості інших питань повинна зберігатись традиційна незалежність нормативно-методичної бази обліку від податкових положень.

В дисертаційній роботі наводиться широке застосування векселів у господарському обліку України, а саме розглядається питання здійснення платежу по векселю.

Рис. 1. Здійснення платежу по векселю

В результаті дослідження цього питання ми прийшли до висновку, що векселедержатель не може бути примушений прийняти платіж за векселем до настання строку. Платник, який платить до настання строку, робить це на свій страх і ризик.

Зазначено, що бухгалтерський облік вексельних операцій залежить від видів векселів, порядку заповнення показників векселя та їх змісту, порядку видачі і прийняття (акцепту), передавання векселів, авалю векселя. Саме ці питання були широко висвітлені в дисертаційній роботі.

Зроблено детальний огляд необхідних показників – вексельних реквізитів, які за змістом і формою становлять вексельне зобов'язання. Визначено, що форму векселя і розміщення на ньому реквізитів встановлює Національний банк України.

В роботі подано зразок і порядок заповнення простого векселя, а також моменти, коли відсутні будь-які з реквізитів відповідно для простого і переказного векселя, і коли вексель не має сили простого або переказного векселя за винятком випадків, розглянутих у роботі.

Використовуючи існуючі джерела інформації визначені платники і функції цих платників за простим і переказним векселями, а саме:

- за простим векселем – векселедавець, особа, яка видала вексель (платник);
- за переказним векселем – трасат – особа, якій дається наказ платити (платник).

Слід зауважити, що у момент видачі переказного векселя трасат ще не є платником. Він стає ним лише після того, як поставить свій підпис на векселі, тобто прийме вексель до платежу – акцептує вексель.

Детально було розглянуто строки платежу за векселем, який може бути лише один для всієї вексельної суми, оскільки ним визначається час для здійснення різних дій, пов'язаних із охороною вексельних прав, і визначено, що простий і переказний векселі можуть бути видані строком:

- за пред'явленням;
- у визначений час від дня пред'явлення;
- у визначений час від дня складання;
- на визначений день.

Векселі, які містять будь-яке інше зазначення строку, або послідовні строки платежу, вважають недійсними.

При складанні простого і переказного векселів чітко визначені особи, які беруть участь у цьому процесі, а також поділ векселів щодо учасників.

Була розглянута мета здійснення трасування і умови, за якими здійснюється трасування.

З метою більш наглядного поняття доміцилювання було побудовано схему доміцилювання, що дало можливість більш детально розглянути ці дії.

Рис.2. Доміцилювання простого і переказного векселів

У дисертаційній роботі було приділено увагу таким поняттям, як акцептування та опротестування векселів, що є невід’ємною частиною вексельного обігу.

У розділі 2 “Облік операцій з векселями на підприємствах” обґрунтовуються напрямки вдосконалення методики й організації обліку вексельного обігу.

Розглянуто ряд операцій з векселями на прикладах і відображення цих операцій в бухгалтерському обліку, а саме:

- облік операцій, пов’язаних з придбанням бланків векселів;
- облік передачі векселя у забезпечення за отриманий товар;
- облік отримання векселя у забезпечення за проданий товар;
- облік видачі векселя у формі наказу;
- призначення платника по переказному векселю;
- пред’явлення векселя до акцепту;
- прийняття векселя для проставлення акцепту;
- купівля векселя за грошові кошти;
- обмін векселя на товар;
- обмін товару на вексель;
- обмін векселя на вексель;
- пред’явлення векселя до платежу і отримання такого платежу;
- отримання векселя до оплати і здійснення такої оплати;
- аваль векселя в бухгалтерському і податковому обліку;
- облік доміцилювання векселя.

У податковому обліку векселів, вексель виступає, перш за все, як засіб розрахунку за продані товари, виконані роботи, надані послуги, це і було відображено у питанні податкового обліку купівлі і розрахунку векселями. При цьому із всіх операцій з векселями відібрані операції, які найбільше зустрічаються у господарській практиці, а саме:

- операції по випуску і погашенню простих та переказних векселів;
- операції з векселями, отриманими у забезпечення товарної заборгованості;
- операції з векселями, які придбані за кошти.

Розглянуто особливості обкладання операцій з векселями в підприємствах паливно–енергетичної галузі податком на прибуток і податком на додану вартість, виходячи з того, що вексель – цінний папір.

Ретельне обстеження документального оформлення руху векселів на підприємствах паливно–енергетичної галузі довело, що існуюча форма документального оформлення не дає можливості аналізувати причини неефективного використання векселів.

В дисертаційній роботі враховано недоліки організації обліку вексельного обігу для підприємств галузі та запропоновані форми реєстрів аналітичного обліку.

Проведені дослідження довели, що підприємства галузі мають значні резерви щодо операцій із застосуванням векселів.

Практичну значимість представляє матеріал відображення векселів у формах фінансової звітності. Розкрито перспективи використання векселів у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. При декларуванні валютних цінностей, що знаходяться за кордоном, виставлені і непогашені векселі за імпорнтними контрактами підлягають декларуванню. Нормативні і законодавчі акти, що регулюють видачу векселів, суперечать один одному. Їх порівняльний аналіз дається в таблиці 1.

У зв'язку з існуючими протиріччями, необхідно, на нашу думку, внести зміни до Указу № 504 з метою врегулювання питання, що стосується видачі векселів за межі України і надати можливість українським підприємствам застосовувати векселі для розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. При здійсненні експортних операцій вексель розглядається не як засіб платежу, а як зобов'язання заплатити.

Таблиця. 1.

Дія з векселями	Заборонено	Дозволено	Діюча норма
Видача векселя за кордон	Указ № 504 – Указ Президента України від 02.11.93р. №504/93 "Про сплату державного мита за вексельні	Закон № 185 – Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті від 23.09.94 р., зі змінами	Дозволено виписувати векселі по імпорнтних операціях

	бланки"	і доповненнями	
Індосамент			Індосамент
векселя за	Указ № 504	-	векселів за
кордон			кордон
			заборонений
	Правила № 528 –		
	Постанова КМ	Закон № 185 – Закон	Дозволено
Видача	України і НБУ від	України "Про порядок	видавати
векселя як	10.09.92 р. № 528	здійснення	векселі
передоплата	“Правила	розрахунків в іноземній	нерезидентам
за товари,	виготовлення і	валюті" від 23.09.97 р.	у забезпечення
роботи,	використання	№185/94-ВР,	оплати
послуги	вексельних бланків”,	зі змінами	майбутніх
	зі змінами і	і доповненнями	поставок
	доповненнями		

Проведене автором дослідження довело, що самим важливим з операціями, оформленими векселями, є визначення дати виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту. Податком на додану вартість обкладаються не векселі, а операції з продажу товарів (робіт, послуг) з використанням векселів.

У розділі 3 “Методика проведення аудиту та організація процесу аудиторської перевірки векселів” досліджується побудова аналітичних систем і напрямки удосконалення методики аудиту, запропоновано методи проведення аудиту векселів за окремими етапами на підприємствах паливно–енергетичної галузі.

Важливо відзначити, що від облікової політики, впровадженої підприємством в області вексельного обігу, залежить ступінь деталізації обліку векселів, а, отже, і аудиту.

Практичний досвід довів, що застосування інформаційних систем для аудиту дозволить нагромадити необхідну інформацію за певний період, скоротити терміни використання обчислювальних операцій, зменшити їх трудомісткість, розширити сферу впливу аудиту і ефективно використати на практиці його результати, вишукати невикористані резерви.

Важливе значення в методиці аудиту вексельних операцій має вчасне вирішення питань, пов'язаних з переліком об'єктів аудиту на різних рівнях управління паливно–енергетичної

галузі, зі змістом вихідної інформації, часом і способом отримання результатів та використання аналітичної інформації в процесі прийняття управлінських рішень.

Сучасний процес здійснення аудиту може бути представлений у такому вигляді:

ПРОЦЕС АУДИТУ					
Укладання (поновлення) договору на проведення аудиту	Плануванн я	Здійснення аудиту			Підготовка і підписання аудиторського висновку
		вивчення, оцінка і тестування системи внутрішнього	підтвердження залишків на рахунках бухгалтерського обліку	заключні процедур и	

Рис. 3. Основні етапи процесу аудиту

Проведені дослідження показали, що аудит вексельних операцій в паливно–енергетичній галузі повинен проводитися тільки в одному комплексі досліджень проміжних і кінцевих результатів господарської діяльності. Запропонована методика проведення аудиту із застосуванням різних методів дозволяє отримати необхідну інформацію для прийняття досконалих управлінських рішень в умовах формування вексельного ринку в Україні, приватизації і реструктуризації галузі.

ВИСНОВКИ

Здійснене автором дослідження теорії і практики бухгалтерського обліку та аудиту вексельних операцій дозволило зробити такі висновки:

1. Однією з основних умов підвищення ефективності та своєчасності розрахунків в паливно–енергетичній галузі є застосування векселів.
2. Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні, її поділ на фінансовий і управлінський пов'язано з певними труднощами, обумовленими складнощами інтеграції нашої держави у європейський та світовий ринки.
3. Правильна організація вексельного обліку залежить від відповідних організаційних і методологічних передумов: відповідного документування господарських явищ і процесів, оформлених вексями, суцільного відображення на бухгалтерських рахунках та в формах звітності.

4. Значне місце в оформленні вексельних операцій мають такі поняття як здійснення трасування і умови, за якими здійснюється трасування.

5. З метою більш наглядного поняття доміцилювання було побудовано схему доміцилювання, що дало можливість більш детально розглянути ці дії.

6. Приділено увагу таким поняттям, як акцептування та опротестування векселів.

7. Так як, основна частина документів первинного обліку складається в умовах ручної обробки економічної інформації, вони не відповідають сучасним вимогам. При цьому автором було внесено зміни в структуру документів та запропоновані нові форми реєстрів аналітичного обліку вексельних операцій.

8. Розкрито також перспективи використання векселів в зовнішньоекономічній діяльності.

Таким чином, запропоновані в дисертаційному дослідженні пропозиції щодо вдосконалення діючої методики обліку та аудиту вексельних операцій в Україні створять необхідні умови для раціонального управління підприємствами, нададуть змогу виявити резерви зниження собівартості і підвищення ефективності паливно–енергетичної галузі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧА

в наукових фахових виданнях:

1. Гавриловська Л.М. Відображення операцій з вексями в податковому обліку // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Вип.46. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2000 – С.45-53. – 0,4 д.а.
2. Гавриловська Л.М. Облік вексельних бланків // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Вип.66. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2001 – С.72-75. – 0,15 д.а.
3. Гавриловська Л.М. Відображення векселів в бухгалтерському обліку у відповідності з міжнародними стандартами // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. – Донецк: ДонНУ, 2001. – Часть II. - С.313-315 – 0,2 д.а.
4. Гавриловська Л.М. Методика процесу аудиторської перевірки векселів // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Вип.106. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2001 – С.44-51. – 0,4 д.а.

в інших виданнях:

1. Гавриловська Л.М. Відображення векселів в формах фінансової звітності // Розвиток науки про бухгалтерський облік. Збірник тез та текстів виступів на науковій конференції. Частина II. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – С. 44-47. – 0,15 д.а.

АНОТАЦІЯ

Гавриловська Л.М. Облік та аудит вексельних операцій в системі розрахунків на підприємствах (на матеріалах підприємств паливно-енергетичної галузі України). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Київський національний економічний університет, Київ, 2001.

В дисертації розкриті теоретичні і практичні аспекти здійснення розрахунків із застосуванням векселів. Визначено місце векселя, який є одним з найбільш поширеним цінним папером, який дозволяє вирішувати багато важких господарських і фінансових проблем. Проведено дослідження розрахункових операцій, де практика показує, що вексель є важливим, після грошей, платіжним засобом.

На основі результатів проведеного дослідження запропонована методика вексельного обліку паливно-енергетичної галузі із застосуванням національних стандартів обліку.

Ключові слова: аваль, авізо, вексель, паливно-енергетичний комплекс, індосамент, ремітент, цінні папери.

АННОТАЦИЯ

Гавриловская Л.Н. Учет и аудит вексельных операций в системе расчетов на предприятиях (на материалах топливно-энергетической отрасли Украины). – Рукопись.

Диссертация на соискание учетной степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04 – Бухгалтерский учет, анализ и аудит. Киевский национальный экономический университет, Киев, 2001.

В диссертации раскрыты теоретические и практические аспекты осуществления расчетов с использованием векселя. Определено место векселя, который является одной из наиболее

распространенных ценных бумаг, позволяющая решать многие сложные хозяйственные и финансовые проблемы. Проведено исследование расчетных операций, где практика показывает, что вексель является важнейшим, после денег, платежным средством.

Проведено исследование введения в топливно–энергетическую отрасль Украины вексельного обращения, что было обусловлено, прежде всего отсутствием собственных оборотных средств и кризисом платежей.

Финансовое состояние электроэнергетической отрасли Украины на протяжении последних лет продолжало ухудшаться, поэтому автором рассмотрены, с целью сокращения объема неплатежей путем заключения договоров уступки права требования и договоров перевода долга между субъектами хозяйствования.

Также в диссертации автором сделаны выводы, что проблемы реформирования бухгалтерского учета как в целом, так и вексельного учета необходимо решать с учетом опыта развитых стран. Его изучение есть ценным в аспекте внесения своевременных корректировок к разработанным проектам Украины о бухгалтерском учете и финансовой отчетности и Национального плана счетов бухгалтерского учета в которых заложены основные принципы, которые определяют организацию бухгалтерского учета в современных условиях. Предложены новые схемы использования векселя предприятиями топливно–энергетической отрасли в том числе и в внешнеэкономических операциях.

На основании результатов проведенного исследования предложена методика вексельного учета топливно–энергетической отрасли с применением национальных стандартов учета.

В работе исследована экономико–правовая сущность вексельных операций в системе расчетов на предприятиях и предложены пути их совершенствования.

Автором учтены не совершенность организации учета вексельных операций для предприятий отрасли и предложены формы регистров аналитического учета. Проведенные исследования показали, что предприятия отрасли имеют значительные резервы при использовании операций с векселями. Практическое значение имеет представленный материал по отражению вексельных операций в формах финансовой отчетности.

В диссертационной работе исследуется построение аналитических систем и пути совершенствования методика аудита, предложены методы проведения аудита векселей за отдельными этапами на предприятиях топливно–энергетической отрасли.

Предложенная методика проведением разных методов дает возможность получить необходимую информацию для принятия управленческих решений в условиях формирования вексельного рынка в Украине, приватизации и реструктуризации отрасли.

Ключевые слова: аваль, авизо, вексель, топливно-энергетический комплекс, индосамент, ремитент, ценные бумаги.

ANNOTATION

Gavrilovska L.M. Accounting and audit of operations with bills of exchange in the system of payments at enterprises. (based on the materials of enterprises of fuel and energy sphere in Ukraine) – Manuscript.

The dissertation is submitted for candidate of economic sciences degree; specialization 08.06.04 – Accounting, analysis and audit. Kyiv National Economic University, Kyiv, 2001.

Theoretical and practical aspects of payments by bills of exchange have been considered in the article. The place of the bill of exchange, which is one of the most common securities and enables to solve a great number of complex economic and financial problems, has been determined. The investigation of payment operations where the bill of exchange is the second important means of payment after money has been made.

On the basis of the research results the methods for bill of exchange accounting in the fuel and energy sphere using the national accounting standards has been suggested.

Key terms: collateral acceptance, letter of advice, bill of exchange, fuel and energy complex, endorsement, remitter, securities.